

SINGNALENNOTA KRUISPUNT JEUGDHULP EN ONDERWIJS

EEN BLIK OP DE RAAKVLAKKEN VAN JEUGDHULP EN ONDERWIJS

Inhoud

Inleiding.....	2
1. Gelijkwaardig partnerschap	4
2. Kruispuntdenken binnen onderwijs	6
3. Genuanceerde en sterktegerichte beeldvorming	9
4. Onderwijs als springplank voor gelijke kansen op de arbeidsmarkt.....	11

Contactgegevens:

Cliëntenforum vzw
Nijverheidsstraat 10
1000
Brussel

Mail: info@clientenforum.be

Website: www.clientenforum.be

Inleiding

Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming beschrijft dat elk kind en jongere **recht op onderwijs** heeft en er speciale aandacht wordt geschonken aan enkele van de thema's die daarmee gepaard gaan.

Zo lezen we dat in de beschrijving dat de *leerplichtwet*¹ bepaalt dat “alle kinderen en jongeren moeten leren”. “Die leerplicht is niet los te zien van het **leerrecht**, dat in diverse internationale verdragen ingeschreven is, zoals het *Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*².”

Het ministerie vervolgt met haar taak: erover te waken dat het recht op onderwijs voor alle kinderen en jongeren gegarandeerd wordt.

Speciale aandacht daarbij hebben zij voor:

- Optimale leer- en ontwikkelingskansen realiseren voor alle leerlingen;
- Uitsluiting, segregatie en discriminatie vermijden;
- Sociale mix en cohesie bevorderen.

Tot slot wordt benadrukt dat het recht op onderwijs geldt voor ieder kind en jongere in België. Zo hebben bijvoorbeeld kinderen zonder officiële verblijfsdocumenten het recht om zich in een school in te schrijven. De school mag hen niet weigeren.

Wanneer we kijken naar het kruispunt tussen **onderwijs en jeugdhulp**, zijn er duidelijke basisrechten waar de kinderen en jongeren die van jeugdhulp gebruik maken, zich op mogen beroepen:

- Recht op onderwijs;
- Recht op optimale leer- en ontwikkelingskansen.

Een diverse groep van ervaringsdeskundigen, sociale professionals en onderzoekers organiseerden zich samen rond de vraag in hoeverre daaraan voldaan wordt én welke signalen daarrond bestaan. Deze inhoudelijke werkgroep situeert zich binnen het Cliëntenforum: een **netwerk** van organisaties die werken vanuit **ervaringskennis**, cliënten en andere belanghebbenden die zich allen minstens voor een deel van hun werking **richten op de kinderen, jongeren en hun gezinnen** die ondersteuning krijgen, georganiseerd binnen het decreet betreffende de **integrale jeugdhulp**³.

“**Kinderen en jongeren die jeugdhulpervaring hebben, staan reeds voor vele uitdagingen. Het is noodzakelijk dat ze minstens op onderwijsniveau de kansen krijgen om zich volledig te ontplooiën.**”

¹ Wet van 29 juni 1983 betreffende de leerplicht.

² Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989.

³ Decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp.

Op basis van vier grote clusters, die een diversiteit aan signalen uit cliëntperspectief bundelen, bespreken we hieronder in hoeverre kinderen en jongeren met een jeugdhulpervaring al dan niet tot die rechten komen en welke uitdagingen zich stellen doorheen hun onderwijsloopbaan. Daarnaast benoemen we ook signalen die ouders en andere opvoedingsverantwoordelijken aangeven, die ofwel impact hebben op de mate waarin zij hun kind kunnen of mogen ondersteunen of waar ze zien dat hun kind zelf bijkomende moeilijkheden dient te trotseren.

Voorgaande cliëntervaringen die verzameld werden door de leden- of partnerorganisaties van het Cliëntenforum en nog steeds van toepassing zijn, gaan gepaard met cliëntervaringen die doorheen het opstellen van deze nota geformuleerd werden.

De cliëntervaringen zijn afkomstig vanuit verschillende perspectieven: kinderen, jongeren, ouders en opvoedingsverantwoordelijken van een kind of jongere met een zorgnood, ...

Die verscheidenheid aan individuele situaties, binnen het brede werkveld van de sector leidt dan ook tot grote verschillen in ervaringen met geboden hulp aan kinderen, jongeren en hun gezinnen.

Waar een jongere zich ook bevindt, is er nood aan een onderwijssysteem dat maximaal inzet op de noden en ondersteuning van het kind of de jongere en hun gezin om te voldoen aan diens voornoemde rechten. Er is dus nood aan aandacht voor de individuele en collectieve situaties van kinderen en jongeren en nood aan ruimte binnen het onderwijsbeleid om passende ondersteuning en aangepaste leermethodes te kunnen inzetten om kinderen en jongeren optimaal te ondersteunen en onderwijzen.

Daarom pleit deze signalennota voor een krachtgerichte benadering rond diversiteit in de klas als fundamenteel uitgangspunt. Dit betekent dat het onderwijsveld de visie hanteert om kwalitatief onderwijs te bieden via een inclusieve leercontext die actief inspeelt op de diversiteit die aanwezig is bij de leerlingen. Kinderen en jongeren met een specifieke ondersteuningsnood moeten in de klas dus minstens de kans kunnen krijgen om hun mogelijkheden en talenten verder te ontwikkelen en te benutten. Door deze kansen te creëren, wordt niet alleen het onderwijsveld, maar ook de bredere maatschappij verrijkt.

Naast de aanbeveling om steeds krachtgericht te werken, benadrukken we vanuit een algemeen principe dat het ook voor elk gezin noodzakelijk is dat zij tijdig en correct geïnformeerd worden over welke keuzemogelijkheden er zijn in het schooltraject van een kind of jongere. Zij moeten gedurende deze verschillende trajecten ook altijd de maximale regie behouden.

Voor gezinnen die extra drempels ervaren, is die noodzaak nog groter.

1. Gelijkwaardig partnerschap

Bij een onderwijstraject is het essentieel om goede samenwerkingen op te bouwen met de belangrijkste actoren in het leven van een kind of jongere.

De belangrijkste partner van een kind en jongere is in eerste instantie diens ouder of opvoedingsverantwoordelijke.

Afstand tussen school en de ouder wordt groter. Spreek dus met ouders, laat het gesprek primeren, maak complexe onderwerpen bespreekbaar en zoek samen naar een oplossing.

Binnen het schooltraject van een leerling met een zorgnood is **duidelijkheid** en **transparantie** nodig over het mandaat van ouders, onderwijspersoneel, hulpverleners en indien van toepassing, een afgebakende rol voor justitie. Dit is essentieel voor het kind, de jongere en hun gezin. Vanuit hun maatschappelijke opdracht en mandaat streven jeugdhulpactoren zoals jeugdrechters en jeugdconsulenten maximaal samen met het kind, ouder(s) en opvoedingsverantwoordelijke(n), naar een veilige en **kansrijke omgeving** voor kinderen en jongeren die in aanraking komen met jeugdhulp.

Kwaliteitsvol onderwijs is een essentieel onderdeel van deze kansrijke omgeving, maar het is voor veel ouders en gezinnen een blijvende zoektocht om een goede balans te vinden tussen het **engagement** van een consulent en de **begrenzing** van diens bevoegdheid in het onderwijstraject van hun kind. Volgens meerdere stemmen vertrekt hulpverlening nog te weinig vanuit samenwerking met ouders en gezinnen en wordt de regie van deze laatste groep hierin nog te vaak begrensd.

Om de **regie**, **inspraak** en **autonomie** van het kind of de jongere te realiseren, zonder de ouders of opvoedingsverantwoordelijke daarbij buiten spel te zetten, zijn volgende zaken essentieel:

- Het **informer** **over** de rechten van het kind/de jongere, de ouder(s) of opvoedingsverantwoordelijke(n):
 - Correcte informatie over keuzemogelijkheden die er zijn rond een ondersteunings- en onderwijstraject op maat van een kind, is daarbij essentieel.
 - Transparantie over de mogelijkheid om een kind of jongere die beroep doet op bijkomende ondersteuningsfuncties in te schrijven binnen een MFC of een ondersteuningstraject thuis te laten volgen. Ongeacht welke optie voor een gezin de meest aangewezen keuze lijkt, is het essentieel dat dat gezin ten minste op de hoogte is van hun mogelijkheden.
 - Vakjargon is vaak onbegrijpelijk voor kinderen, jongeren en hun ouder(s) en de opvoedingsverantwoordelijke(n) en zorgt voor afstand. Duidelijke communicatie en afspraken zijn noodzakelijk.

Het is niet altijd duidelijk wie welke verantwoordelijkheid heeft. In het onderwijs in het bijzonder, is de rolverdeling een uitdaging.

- Het **realiseren van** de rechten van het kind of de jongere, de ouder(s) of opvoedingsverantwoordelijke(n):
 - Je hebt als kind, jongere en gezin recht op informatie. Een aanbevolen invulling hiervan is een duidelijk aanspreekpunt binnen de school. Duidelijkheid over wie aanspreekbaar is, ondersteunt betrokkenheid en opvolging van het traject. Dit geldt voor alle kinderen en jongeren.
 - Je hebt als kind, jongere en gezin recht op een vertrouwenspersoon of bijstandsfiguur. Daarom dient men vooraf duidelijk te communiceren dat deze vertrouwensfiguren kunnen meekomen om goede gesprekken op school te faciliteren. Het kan een voordeel zijn als dit iemand uit het netwerk van kind én ouder is.

De uitdaging ligt in het feit dat er moet gewerkt worden met de ouders en school en men jeugdhulp hierin kan betrekken, maar er moet vooral een werking zijn waarin ouders, school en CLB gelijkwaardige partners zijn.

Er zijn dus heel wat zaken die jongeren het moeilijk maken, uitdagingen genoeg. Een oplossing zou in de eerste plaats al meer betrokkenheid zijn, zorgen voor meer persoonlijk contact met de jongeren en ouders.

2. Kruispuntdenken binnen onderwijs

Er is nood aan een sterke brug tussen welzijn en onderwijs, er bestaan nog steeds veel uitsluitingsmechanismen voor kinderen en jongeren binnen een schoolcontext.

Kruispuntdenken of **intersectionaliteit** is een denkkader dat aantoont hoe verschillende **deelidentiteiten** van een persoon zoals gender, sociale klasse, etniciteit en handicap met elkaar **verbonden** zijn.

Het geheel van deze sociale identiteiten leidt tot **verschillende ervaringen** van maatschappelijk onrecht of privilege⁴.

Vanaf een ouder of opvoedingsverantwoordelijke **meerdere drempels** ervaart binnen deze sociale identiteit, zoals armoede, migratieachtergrond of anderstaligheid, wordt vastgesteld dat deze persoon doorgaans **minder** wordt **betrokken** bij het **schooltraject** van het kind of de jongere. Dit wijst op een heikel punt binnen de samenleving: structurele problemen worden vaak individueel vertaald.

Schoolmoeheid als begrip legt veel verantwoordelijkheid bij het kind of de jongere. Inzetten op het welzijn van kinderen en jongeren is een springplank voor betere schoolresultaten.

Voor kinderen en jongeren met een jeugdhulpervaring en hun dichte omgeving, zijn er extra drempels binnen het onderwijs. Dit wordt onder meer onderschreven door het schema 'onderwijs is een reproductie van ongelijkheid'⁵ in de publicatie 'de school van de ongelijkheid'. Dit schema verduidelijkt hoe onderwijs bepaalde kwetsbaarheden vaak versterkt, terwijl onderwijs net het omgekeerde zou moeten doen.

Bewustwording van deze maatschappelijke ongelijkheid en een **doelgerichte aanpak** binnen de onderwijsinstanties om deze drempels aan te pakken is dan ook cruciaal. Om dat te bewerkstelligen zien wij sterke kansen in het volgende:

- **Structureel partnerschap** uitbouwen tussen beleidsdomeinen onderwijs en welzijn:
 - Multidisciplinaire teams kunnen leerkrachten ondersteunen door voldoende expertise aan te leveren om mee een antwoord te bieden op **ondersteuningsnoden** van kinderen. Dit voorstel wordt ook naar voor geschoven in het rapport van de commissie inclusief onderwijs: *Evolutie naar scholen voor iedereen*⁶.
 - Tegelijkertijd blijft het noodzakelijk om als **leerkracht zelf** de nodige **handvaten** te hebben om met diversiteit in de klas om te gaan. Andere expertise kan hen versterken. Investeer daarom van bij de lerarenopleiding in de ontwikkeling van deze kennis om

⁴ Kenniscentrum Welzijn Wonen Zorg, Kruispuntdenken, 2025.

⁵ Hirtt, Nicaise, De Zutter – [De school van de ongelijkheid](#), 07 september 2007

⁶ [Evolutie naar scholen voor iedereen](#). Rapport van de commissie inclusief onderwijs, 2024.

leraren te versterken. Deze handvaten zullen leerkrachten ook helpen om geen handelingsverlegenheid te hebben t.o.v. jongeren met ondersteuningsnoden.

- Voorzie een **beleid** of kader voor scholen om bestaande **uitsluitingsmechanismen** in de eigen onderwijsinstellingen te **detecteren** en **aan te pakken**. Het is noodzakelijk dat dit met aandacht voor **cliëntperspectief** en **ervaringskennis** gebeurt. Het onderzoek van Irtt, Nicaise, De Zutter, “De school van de ongelijkheid” (zie eerder) kan hierbij een ondersteunend kader bieden.
 - In jeugdhulpvoorzieningen kunnen de [onderwijsambassadeurs](#)⁷-een initiatief dat mee ontwikkeld werd door Cachet vzw, verder worden ondersteund. Binnen de actielijn onderwijs-welzijn van het crisis- en investeringsplan (2023) van de toenmalige minister van Welzijn werd de implementatie van deze goede praktijk in de rest van Vlaanderen mee gefaciliteerd. Hierrond is niets terug te vinden in de nieuwe beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding (2024-2029).
 - Bij sommige kinderen en jongeren komt het ondersteuningsaanbod binnen het huidige onderwijssysteem niet tegemoet aan hun specifieke noden. De organisatie van het huidige type-aanbod speelt daar ook een rol in. Werk daarom naargelang de **individuele onderwijsbehoeften** van elk kind. De organisatie van dergelijk systeem wordt nader toegelicht in het rapport van de commissie inclusief onderwijs en wordt mee onderschreven.
- Contact op regelmatige basis tussen gezin en het onderwijspersoneel om goed **geïnformeerd** te blijven over het schooltraject van hun kind. Een **gesprek met zorg** betekent **aandacht** hebben, luisteren en **tijd** nemen. Dit gesprek voeren met de ouder(s) of opvoedingsverantwoordelijke(n) van een kind of jongere, kan een onderwijsprofessional tegelijkertijd ook in staat stellen om extra drempels van een gezin in kaart te brengen.
 - In het lager onderwijs werden **maximumfacturen** ingeroepen, in secundair onderwijs is dat niet het geval. Dit zorgt voor ongelijkheid tussen leerlingen. Een maximumfactuur, waarbij er vanaf een bepaald grensbedrag geen bijkomende kosten worden aangerekend, zou ook in secundair onderwijs meer gelijke kansen bieden. Scholen gebruiken bovendien vaak meer materialen en bieden meer activiteiten aan dan strikt nodig is om de onderwijsdoelen te bereiken. Dit gaat voor gezinnen vaak gepaard met een extra (onvoorzien) kost, die niet onder de maximumfactuur valt. Actie ondernemen rond **schoolkostenbeheersing** vanuit de scholen om betaalbaar onderwijs te kunnen garanderen voor **é**lk gezin is daarom een prioriteit.

“ Ik kreeg eens een mail met een betalingsvraag van €900 voor een schooluitstap, zonder een vraag naar of dit mogelijk is of niet. Het gevolg is dan dat sommige kinderen niet kunnen meegaan en die ervaring missen. ”

⁷ [Inspiratienota](#): onderwijsambassadeurs in de jeugdhulp (6 maart 2024)

- Niet elk gezin kan geld vrijmaken voor extra betalende ondersteuning, zoals huiswerkbegeleiding, binnen het onderwijstraject van hun kind. Dit zorgt voor ongelijkheid tussen leerlingen. Ook buitengewoon onderwijs ten opzichte van het regulier onderwijs kent deze ongelijke financiële ondersteuning. Zo moeten logopedisten bijvoorbeeld privaat gefinancierd worden binnen een reguliere onderwijscontext, waar dit kosteloos wordt aangeboden binnen het buitengewoon onderwijs. Daarnaast is er in het gewoon onderwijs ook geen globaal systeem van tussenkomst in de vervoerskosten door de overheid, zoals in het buitengewoon onderwijs, waar wel regelingen zijn voor collectief vervoer (met een speciale bus) of individueel vervoer.⁸
- Dergelijke maatregelen hebben een impact op gebied van praktische ondersteuning voor het hele gezin. Door **ondersteuningsmaatregelen** aan leerlingen vanuit de school op een **inclusieve manier te organiseren**, wordt onderwijs **toegankelijker** voor iedereen.

Een gezin dat kiest voor een regulier onderwijs, kiest daarmee ook voor therapie buiten de schooluren, voor privé-ondersteuning die veel financiering vraagt. Dit creëert ongelijke kansen.

Een kind dat opgroeit binnen een pleeggezin, kan aanspraak maken op financiële steun m.b.t. zijn of haar onderwijstraject, terwijl andere kinderen van dezelfde biologische ouders dit niet kunnen.

⁸ [Leerlingenvervoer in het gewoon onderwijs](#), Vlaanderen, onderwijs en vorming

3. Genuanceerde en sterktegerichte beeldvorming

Stigmatisering en beeldvorming bestaat zowel vanuit medeklasgenoten als onderwijspersoneel als neveneffect. Zo worden reeds bemerkingen gegeven rond ervaringen van internationale pogingen om gelijkaardige initiatieven zoals de inclusiecampussen op te richten. Daar worden de jongeren die buitengewoon onderwijs volgen vaker als 'rariteiten' gezien en werd niet werkelijk een inclusieve plaats gecreëerd.

Genuanceerde en **sterktegerichte** beeldvorming over jongeren met een jeugdhulpervaring, is **cruciaal** voor hun **ontwikkeling**, binnen en buiten hun schooltraject. Helaas worden deze jongeren en hun gezinnen vaak door een negatieve lens bekeken, wat leidt tot stigma en vooroordelen. Vooral media en politici spelen hierin een belangrijke rol. **Stigmatiserende beeldvorming** tast het **zelfbeeld** van kinderen en jongeren aan, wat hun motivatie om te leren en zich in te zetten op school negatief kan beïnvloeden.

Ouders van kinderen met een **ondersteuningsbehoefte** ervaren vaak gelijkaardige **stigma's**. De benadering van ouderlijke verantwoordelijkheid in het regeerakkoord 2024-2029 en de publieke verontwaardiging die erop volgde is daar een actueel voorbeeld van. Dergelijke beeldvorming versterkt een **gevoel van machteloosheid** in hun strijd voor de ondersteuning die hun kind nodig heeft.

Jongeren in de **jeugdhulp**, of het nu gaat om complexe gezinssituaties, pleegzorg of gezinnen met een kind of jongere met een handicap, staan voor **unieke uitdagingen**. Een eenzijdig beeld duwt hen vaak in een rol, die niet alleen worden bepaald door hun verleden, maar ook door de verwachtingen die anderen van hen hebben. Dit kan hun kans op een positieve schoolervaring en een hoopvol toekomstperspectief aanzienlijk beperken. Wat voor jongeren in de jeugdhulp geldt, is net zo belangrijk voor kinderen uit eenoudergezinnen, kinderen van gescheiden ouders, en in feite voor elk kind. **Beeldvorming moet dus steeds genuanceerd en sterktegericht zijn.**

De boodschap is vooral: 'wie verwacht dat wie zich aanpast'?

We moeten samenwerken voor de jongere.

Eigenlijk is het een omgekeerde wereld en wil je als ouder geen vragende partij zijn, maar meedoen in een systeem dat voor waar neemt dat diversiteit een grote rijkdom is voor iedereen en daar rekening met houdt. De wereld is divers.

Deze benadering helpt niet alleen om de **complexiteit** van de situatie te erkennen, maar stimuleert ook empathie en begrip. Dit is essentieel voor het creëren van een ondersteunende omgeving waarin kinderen en jongeren zich veilig voelen en zich kunnen ontwikkelen. Een **schoolomgeving** waar **diversiteit** aanwezig is, is ook een **spiegelbeeld van de maatschappij**. Net door het leren omgaan met en benoemen van deze diversiteit, ontstaat er een grote toegevoegde meerwaarde voor leerlingen, ouders en onderwijskrachten. Hieronder volgen enkele aanbevelingen die bijdragen tot **sterktegericht handelen**:

- Campagnes die inzetten op **bewustwording** over jeugdhulp kunnen bijdragen tot inclusievere schoolomgevingen en een positief leefklimaat voor alle leerlingen én het schoolpersoneel.
- Hoewel een diagnose soms tot een gevoel van herkenning en rust kan leiden bij een individu, hoort het sterk toe te leiden tot, of vereisen van een diagnosestelling niet thuis in een onderwijsinstelling. Het **pathologiseren** van een kind of jongere moet **vermeden** worden en een **medische diagnose zou niet nodig mogen zijn** om ondersteuning te bekomen. Het onderwijs moet een brede kijk hanteren, met aandacht voor het welzijn en de onderwijsbehoeften van elk kind. Bijgevolg, moeten scholen zelf **bijkomende ondersteuning kunnen inschakelen** i.k.v. de onderwijsbehoeften van een kind of jongere.
 - In de praktijk is het vaak zo dat een duidelijk 'label' haast noodzakelijk blijkt om aanspraak te kunnen maken op bepaalde ondersteuning. Tegelijkertijd rust er een stigma op een bijkomende ondersteuningsnood en kent dit dus een grote gevoeligheid. Over dat spanningsveld moet er voldoende duidelijkheid en erkenning zijn. Het is noodzakelijk dat ouders zich **gesteund voelen** door de maatschappij en onderwijsinstellingen. Zij zijn immers de eerste partner in het leerproces van hun kinderen.
- Voor kinderen en jongeren in jeugdhulp mikken onderwijsprofessionals en hulpverleners vaak té laag omwille van vooroordelen over de capaciteiten van deze kinderen en jongeren. Dit gaat ten koste van potentieel en kwaliteitsvolle opleidingsmogelijkheden.
 - Zo wordt bij jongeren met bijvoorbeeld het syndroom van Down, of met een diagnose van ADHD vaak niet naar de **talenten** of mogelijkheden gekeken, maar vooral naar de **drempels** die meespelen om een bepaalde studiekeuze te maken.
- Initiatieven zoals de oprichting van inclusiecampussen, zijn niet doeltreffend inzake beeldvorming. Kinderen en jongeren die buitengewoon onderwijs volgen worden alsnog anders bekeken, waardoor geen inclusieve plaats wordt gecreëerd, maar slechts een matige tussenoplossing. Leerlingen met extra ondersteuningsnoden moeten naar een school van keuze kunnen gaan, ongeacht hun zorgnood. De visie en het actieplan 'scholen voor iedereen', wat één inclusief onderwijssysteem betekent, biedt een potentieel antwoord. Dit voorstel wordt ook naar voor geschoven in het rapport⁹ van de commissie inclusief onderwijs: *Evolutie naar scholen voor iedereen*.

Sommige aspecten moet je benoemen en een diagnose kan daar een rol in spelen, maar het mag geen excuustruus zijn om gedrag te verklaren.

⁹ [Evolutie naar scholen voor iedereen](#). Rapport van de commissie inclusief onderwijs, 2024.

4. Onderwijs als springplank voor gelijke kansen op de arbeidsmarkt

Als er een bepaalde opleiding niet beschikbaar is voor het profiel van een jongere met een bijkomende ondersteuningsnood, dan kunnen we eigenlijk niet spreken over gelijke kansen op de arbeidsmarkt.

De sturende rol van onderwijs om kinderen en jongeren met een jeugdhulpervaring toe te leiden naar een gelijke start op de arbeidsmarkt is onbetwistbaar. De impact van het schooltraject van een kind of jongere op die startpositie is erg groot en kan kansen versterken, maar ook hypothekeren.

De ondersteuningsmogelijkheden die een jongere en diens gezin krijgen tijdens een schooltraject kunnen hierin een belangrijk verschil maken. Jongeren met ervaring in de jeugdhulpverlening hebben vaak een lastig parcours met hun schooltraject, aangezien ze te maken hebben met verscheidene bijkomende uitdagingen en verantwoordelijkheden.

Soms zijn ouders ook genooddaakt om andere keuzes te maken dan zij wel zouden willen voor hun kind wegens een soms beperkt schoolaanbod. Zo zijn gezinnen afhankelijk van de aangeboden studierichtingen en kiezen zij noodgedwongen voor de voor hen beschikbare opties, zowel praktisch qua studieaanbod, maar ook op vlak van bereikbaarheid.

Maar ook andere zaken zoals stigma en beeldvorming (zie hoofdstuk 3) spelen een pertinente rol in toegang tot gelijke kansen op de arbeidsmarkt. Zo wordt de lat voor jongeren met een jeugdhulpervaring vanuit een inschatting van de school vaak niet even hoog gelegd en worden zij in meerdere of mindere mate gestuurd door de inschatting van de school over hun studiec capaciteiten. Hierdoor missen de leerlingen leerkansen en verandert ook hun eigen inschatting over hun studiec capaciteiten, wat een negatieve invloed heeft op hun schoolprestaties.

Dit kan ertoe leiden dat ze vroegtijdig afhaken. Jongeren met een jeugdhulpervaring die bijvoorbeeld een tweede kans willen om een diploma te halen na het vroegtijdig stoppen van hun schooltraject, staan voor grote uitdagingen wanneer men zelf voor een inkomen en huishouden moet zorgen. Er zijn extra inspanningen nodig zodat jongeren, zowel tijdens een begeleiding als daarna, een tweede kans krijgen om hun diploma secundair onderwijs te behalen.¹⁰

Bovendien blijken er ook nog vaak misvattingen te bestaan vanuit werkgevers over jongeren met een jeugdhulpervaring. Om de arbeidsmarkt inclusiever te maken, moeten vooroordelen over deze groep jongeren op de schop. Stageplekken kunnen hier een betekenisvolle rol in spelen.

Er zijn veel voorbeelden van jongeren met een handicap die over een periode van twee jaar van het kastje naar de muur worden gestuurd omdat de toegang tot de arbeidsmarkt nog niet inclusief is. Nu staan jongeren met een handicap achteraan de lijst bij sollicitaties voor stageplekken of jobs.

¹⁰ Brochure De Grote Stap, Cachet vzw, 2023

Tegelijkertijd reikt de finaliteit van onderwijs veel verder dan enkel de professionele voorbereiding van leerlingen op de arbeidsmarkt. Onderwijs draagt een sterke verantwoordelijkheid in de brede persoonlijke, sociale en culturele ontwikkeling. Meer specifiek, speelt de schoolcontext een cruciale rol in het vormen van het zelfbeeld van kinderen en jongeren en heeft zij een aanzienlijke impact op hun ontwikkelingskansen.

Hieronder enkele aanbevelingen die bijdragen aan een kansrijke schoolcontext:

- Het krachtgericht werken binnen een schoolcontext is essentieel om de uitdagingen waar kinderen en jongeren mee te maken krijgen tijdens hun school-, maar ook arbeidscarrière tegemoet te treden. Het blijft daarbij belangrijk om elk kind voldoende uit te dagen en verwachtingen te blijven stellen, met aandacht voor hun onderwijsbehoeften. Dit geldt ook voor jongeren die onderwezen worden in publieke jeugdinstituten, zoals een gemeenschapsinstelling.
- Stages worden beschouwd als een belangrijk onderdeel van een schooltraject om de overgang naar de arbeidsmarkt te stroomlijnen. Inventariseer als overheid daarom waar het aanbod van stageplekken of jobs voor jongeren met een jeugdhulpervaring remmend is en investeer in het creëren van betekenisvolle stageplekken voor deze groep als springplank voor de arbeidsmarkt. Dit kan bijvoorbeeld door meer structurele contactmomenten tussen jongeren met een ondersteuningsnood en potentiële werkgevers te voorzien. Door met elkaar in dialoog te gaan, kunnen vooroordelen weggewerkt worden.
- Het select aantal leerlingen dat een individueel aangepast curriculum volgt, worden momenteel geattesteerd door middel van een 'attest van verworven bekwaamheden'. Deze huidige vorm van attestering werkt echter ongekwalificeerde uitstroom in de hand, gezien dit niet gelijkgesteld wordt met een diploma of getuigschrift. Deze leerlingen zijn daardoor beperkt in hun kansen op verdere studies of zelfs in hun recht op bepaalde uitkeringen. Zo kan deze praktijk onbedoeld net een moeilijker situatie creëren voor jonge starters op de arbeidsmarkt. Het is dan ook belangrijk om voor elke jongere te investeren in de opmaak van een attest van verworven competenties dat vertrekt vanuit hun sterktes en hen helpt om de stap naar de arbeidsmarkt te zetten, met een erkenning op de arbeidsmarkt.

••

Leerlingen worden soms richting een IAC-verslag (individueel aangepast curriculum) gestuurd, omdat dat meer ondersteuning genereert. Maar jongeren met IAC-verslag verlaten onderwijs vaak met lege handen, zonder diploma of ander getuigschrift. Dat maakt de stap naar de arbeidsmarkt een stuk complexer.

••